

eğitim dili olarak

Türkçe'nin

önemine dair...

Beynimizi yoğuran, düşünmemizi sağlayan dil olduğuna göre düşünce verimlerini ancak çok iyi bir dille kurabiliriz. Bu yönüyle dil aynı zamanda kimliğimizin de bir parçasıdır.

Türk-İslâm klâsiklerinin girişlerine bayılırım. Bir konu anlatılmaya başlamadan önce konunun bütün mesajı giriş cümlelerinde verilir. Mesalâ, İbni Haldun Mukaddime'sinde [kendi zamanındaki] kimyayı anlatmaya şöyle başlar: "Kimya ilminin faydasını inkara, kimya ile elementleri başka elementlere dönüştürmenin mümkün olmadığına ve bu mesleğe intisap etmeden doğacak zararlara dair"¹. Ana mesajı alan okuyucu için bundan sonra okuyacağı bu fikrin tafsilinden ibaret olacaktır.

Bu makalenin başlığını okuyan okuyucu da bundan sonraki satırlarda ne yazılacağını tahmin edebilirse de yine de zahmet edip okursa bazı meseleler hakkında malumatfuruş olacaktır.

NEDEN TÜRKÇE?

Türk aydınlarının önemli bir kesimi son yıllarda herhangi bir ideolojik amaca matuf olmaksızın Türkçe'ye sahip çıkma gayreti içindedirler. Bu hassasiyetin gelişmesinde 90'lı yıllardan itibaren dünyanın tek kutuplu bir dünya haline gelmeye başlamasına duyulan bir tepkinin de önemli rolü olduğunu düşünüyorum.

Türkçe'ye sahip çıkmayı seslendiren insanlarımız, özellikle Türkçe Eğitim ve Türkçe'nin bir bilim dili olarak geliştirmenin önemini ifade eden pek çok yazı kaleme almıştır. Çoğu birbirinin açılımı şeklinde kaleme alınan bu yazıların ana vurgu noktaları şöyle özetlenebilir:

-Dil basit bir anlaşma aracı değildir. Dil, insanların kendi yetenekleri çerçevesinde kendinde olanları insanlığa bir verim olarak aktardıkları, etrafında olup bitenleri, içinde yaşadıkları evreni anlamlandırdıkları, daha da ötesi yeniden oluşturdıkları bir evrendir.

-Beynimizi yoğuran, düşünmemizi sağlayan dil olduğuna göre düşünce verimlerini ancak çok iyi bir dille kurabiliriz. Bu yönüyle dil aynı zamanda kimliğimizin de bir parçasıdır.

-Bilim tek başına sadece gözlem ve deney değildir. Aynı zamanda bulgularımızdan sonuçlar çıkarabilme, yorumlama, genelleme, soyutlama yapabilmelidir. Bu yönüyle dil aynı zamanda bir düşünce faaliyetidir.²

-İnsan en iyi bir şekilde ancak kendi dilinde düşünebileceğine ve düşüncesini kendi diliyle ifade edebileceğine göre başka bir dilde eğitim mümkün olsa bile -her zaman bir yönüyle eksik kalacaktır.

-Yabancı dille eğitimde, eğitimin bir parçası olması gereken ince esprileri, halkın binlerce yıllık tecrübesi ve ince zekâsından süzülen o güzelim deyimleri kullanmak ise nerdeyse imkânsızdır.³

NEDEN YABANCI DİL VE ÖZELLİKLE İNGİLİZCE?

Ülkemizde de son yıllarda bilim adına yapılan araştırmalarda gözle görülen bir canlanma olmuştur. Bilim yayınları itibarıyla 1981'de dünya bilimine %0,054'lük bir katkı yapabilen ülkemiz bilim insanları, bu katkıları 1990'da %0,113'e, 2000 yılında %0,537'ye ve 2003 yılında %0,978'e yükseltmiştir. Bu katkı 2004 yılında %1,14'e, 2005 yılında %1,26'ya çıkmış son iki yıldır da aynı düzeyde devam etmektedir. Bu başarıda Yüksek Öğretim Kurumu'nun akademik kariyer kazanmada özellikle fen ve sağlık alanlarında uluslararası yayın yapmayı mecburi hâle getirmesinin yanı sıra, üniversitelerdeki araştırma bütçelerinin artırılmasının, web ortamında bir çok bilim kaynağına kolayca ulaşılabilmesinin ve bilim ortamlarıyla kolayca iletişim sağlanmasının da önemli bir katkısı vardır.

Thomson ISI web veritabanı WEB OF SCIENCE - bütün bilim kayıtlarını içermemesine rağmen- web ortamında bilim yayınlarını ve bu yayınlara yapılan atıfları takip etmekte yararlanılan kaynakların başında gelir. WEB OF SCIENCE veri tabanında sadece 2006 yılında bir milyon dört yüz bini aşkın kayıt bulunduğu dikkate alındığında, dünyadaki bilim araştırmalarının devasa boyutları ortaya çıkar. WEB OF SCIENCE'in 2006 yılı kayıtlarına göre⁴ Türkiye adresli 14702 makale yayınlanmış olup bu makalelerin 14615'i İngilizce, 37 tanesi Türkçe, diğerleri de başka dillerde neşredilmiştir. Burada -dünyanın genel durumu bilinmeden-Türk bilimcisine bütan yapılabileceği kaygısıyla diğer bazı ülkelerin durumlarının da aydınlığa kavuşturulmasında yarar vardır. Bu noktada ABD'den sonra bilim yayınları sıralamasında önde gelen ülkeler olan ve ana dili İngilizce olmayan Japonya, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya ve Çin'in durumuna bir göz atalım: WEB OF SCIENCE'in 2006 yılı kayıtlarına göre bu ülkelerin İngilizce olarak ve kendi dillerinde yayınladıkları makale sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

2006 Yılı verileri

Ülke	Makale Sayısı (A)	İngilizce yayınlanan Makale sayısı	Kendi dilinden yayınlanan makale sayısı	Kendi dilinden yapılan makalelerin yüzdesi
Çin	83409	76415	6949	8,33
Japonya	74522	72960	1466	1,97
Almanya	73615	66964	6487	8,81
Fransa	53435	48253	5026	9,41
Rusya	23160	21871	1248	5,39
İtalya	40066	39766	153	0,38
Türkiye	14703	14615	37	0,25

Tablo verileri farklı bakış açılarıyla yorumlanabilir. Ancak bu ülkeler içinde kendi dilinde en çok yayın yapan Fransa'nın bile bilim makalelerinin %90'lık kısmının İngilizce yayınlandığı dikkate alındığında İngilizce'nin sadece gündelik hayatta değil, bilim kaynaklarına ulaşmak için de önemli bir dil olduğu anlaşılmaktadır. Almanya'nın bilim atıf indeksi kapsamında 250 bilim dergisi olmasına rağmen, Alman bilimcinin makalesini İngilizce yayınlamaya yönlendiren saik ne olabilir? Görünen o ki, yayınladıkları makalelerin dünya tarafından okunması ve yararlanılması gibi pratik bir hedef güden bilim insanları, çoğunlukla makalelerini kendi dillerinden değil de özellikle İngilizce yayınlamayı tercih etmektedirler. Yoksa bunun ardında kendi dillerinin yetersizliğini düşünmek söz konusu olamaz. Hele 19. ve 20. yüzyıllarda bilime yaptıkları katkılar anıt düzeyinde olan Almanya ve Fransa bilimcileri için.

PEKİ NE YAPILABİLİR?

İşlerin en güzeli orta yolda olanıdır. Yapılacak olan, çocuklarımıza hem kendi dilimizi hem de bir yabancı dili en iyi şekilde öğretmek için çalışmak. İngilizce'nin hakimiyetinin bu dilin gücünden ziyade dünyada ortak bir iletişim dili olarak tercih edilmesinden kaynaklandığının bilincinde olarak kendi dilimizi de bir bilim dili olarak geliştirmek için çalışmalıyız. Yunus'un, Karacaoğlu'nın, Yahya Kemal'in, Necip Fazıl'ın Türkçesi neden bir bilim dili olmasın!

¹ Kimyacılar gücenmesin, bu satırların yazarı da ekmeğini kimyadan kazanan bir adamdır.

² Bu noktada, batıda bilimde hayat boyu geçerli olan tek pâyenin doktora olduğunu ve insan, sosyal bilimler, davranış bilimleri ve saf bilim alanlarında ileri düzeyde lisans üstü bir araştırmanın ödülü olarak verilen "doktora" pâyesinin batı memleketlerinde "Doctor of Philosophy" veriliğine dikkat çekmek gerekiyor. Yani bu anlamda doktor bir ilmin felsefesini yapmış insan anlamına geliyor.

³ Bedri Rahmi'nin ironik şiirini hatırlayalım:

En azından üç dil bileceksin
En azından üç dilde
Canımın içi demesini
Canım ağzıma geldi demesini
Kırmızı gülün alı var demesini
Nerden ince ise ordan kopsun demesini
Atın ölümü arpadan olsun demesini
Keçiye yardım uçuran bir tutam ottur demesini
İnsanın insanı sömürmesi
Rezilliğin dik alası demesini
Ne demesi be
Gümbür gümbür gümbür demesini bileceksin
En azından üç dil bileceksin

⁴ 3 Ağustos 2007 tarihinde alınan veriler.